

**Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos
Toiminta ja taloussuunnitelma
2012-2015**

RIISTAN- JA KALANTUTKIMUS

1. VUOSIEN 2010- 2013 STRATEGISET TAVOITTEET

1.1. PERUSTEHTÄVIIN VAIKUTTAVAT TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOSTRENDIT

Toteutuneet/toteutumassa 2004-2010

Valtiontalouden kiristyminen on lisännyt tarvetta keskittyä ydintehtäviin. Toisaalta tiedontuotannon tarve aiempaa laajempaan ja monitieteisempään lähestymistapaan on samanaikaisesti kasvanut. Tärkeä tekijä sektoroitumisen vähentämiseksi ja tuottavuusohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi on ollut Lynetin (Luonnonvara- ja ympäristöntutkimuksen yhteenliittymä) toiminnan aloittaminen ja aktiivinen osallistuminen sen tutkimusohjelmiin ja muuhun toimintaan.

Eläinluonnonvarojen suojelu ja toisaalta niiden kestävä hyödyntäminen elinkeinojen ja harrastustoiminnan kautta joutuivat usein törmäyskurssille. Tämä lisäsi kala-, riista- ja porovarojen arviointiin sekä niiden kestäväan ja eettiseen hyödyntämiseen liittyviin politiikkoihin, arvoihin/asenteisiin ja myös talouteen liittyvää tiedontarvetta. Eräät uudet eläinlajit ja -tehostuneen suojelun ansiosta - luontaisesti aiemmin harvinaiset lajit runsastuivat (merimetso, hylje, suurpedot), mikä on aiheuttanut ristiriitoja ja paineita kantojen hallittuun säätelyyn. Lohen merisen eloonjäännin ja lohi- istutusten tuloksellisuuden heikkeneminen on vaikeuttanut palaa- vien lohimmärien ennustamista sekä lisännyt luonnonlohen osuutta saaliissa ja korostanut luonnontuotannon merkitystä. Porojen laiduntaminen joutui entistä enemmän kilpailuun muun maankäytön kanssa ja jäkälälaitumien kunto edelleen heikentyi.

Kala- ja porotalouden alkutuotanto yhtäältä keskittyi ja toisaalta erikoistui ja ammattimaistui, mikä edellytti yrittäjyyden ja taloudellisen osaamisen vahvistamista. Alkutuotannon harjoittajien ikääntyminen ja elinkeinojen kannattavuusongelmat aiheuttivat ennakoitusti kalastus-, kalanviljely- ja poroelinkeinon yrittäjien määrän vähentymistä ja omistuspuhjan muuttumista. Alkutuotannon ja yrittäjyyden edellytysten turvaamiseksi alettiin etsiä aktiivisesti keinoja kansallisten teemaohjelmien avulla (vesiviljely, ammattikalastus, jalostus) ja panostettiin poronhoidon kannattavuuteen. Samalla myös vapaa-ajan kalastukseen ja sen vaikutuksiin liittyvä tietotarve on kasvanut.

Näköpiirissä 2011-2015

Valtionhallinnon muutosten odotetaan jatkuvan ja osin kiristyvän etenkin talouden supistumisen kautta. Edellä esitetyt trendit ja niihin liittyvä tiedontarve jatkuu ja vaativat huomattavaa tutkimuspanostusta. Laaja-alaisen asiantuntijuuden tarve eläinluonnonvarojen hyödyntämisessä ja suhteessa Itämereen, maankäyttöön, ilmastonmuutokseen, bioenergiaan/-talouteen ja muihin ihmisen toimintoihin kasvaa nopeasti. Näihin tutkimustarpeisiin vastaaminen koordinoitua suurelta osin LYNET-ohjelmien ja muun yhteistyön avulla.

Toimintaympäristön muutostrendit analysoidaan syvällisemmin RKTL:n strategian uudistustyössä 2010/2011. TTS-kaudella RKTL:n tutkimusta linjaavat mm. sektoritutkimuslaitosten välisen yhteistyön tiivistyminen Lynet-ohjelmien käynnistyessä, MMM:n toimialan tulevaisuuskat- saus vuoteen 2020, EU:n Itämeristrategian toimenpano sekä riistakonsernin valmisteilla ole-

vaan tutkimusohjelma. TTS-kaudella valtioneuvoston johdolla valmistellaan luonnonvarastrategiaa, jossa tullaan panostamaan innovatiiviseen biotalouteen, sekä Suomen arktisen alueen politiikkaan. Näiden ohjelmien ja strategioiden toteuttamiseen tarvitaan RKTL:n perustehtävien pohjalta tuotettavaa tietoa, mutta niukkenevien resurssien myötä myös selkeitä valintoja ja priorisointia tutkimuslaitoksen resurssien käytössä.

1.2. VAIKUTTAMINEN TOIMIALAN VAIKUTTAUVUUSTAVOITTEISIIN

Kala-, riista- ja porotalouden politiikkasektoreiden tavoitteena on edistää kala- ja riistakantojen monipuolista hyödyntämistä kestäväen käytön sallimissa rajoissa sekä tukea elinkeinokalatalouden ja porotalouden kannattavuutta.

RKTL tukee maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti

- tuottaa tietoa kala- ja riistavaroista sekä arvioi ja ennustaa kala- ja riistakantojen tilaan kestäväen ja monipuolisen hyödyntämisen perustaksi,
- kehittää kala- ja porotalouden elinkeinoja sekä tuottaa kalatalouden tilastot sekä tietoa kalan, riistan ja poron käytöstä, jalostuksesta ja kaupasta,
- tuottaa tietoa vapaa-ajankalastuksen ja metsästyksen yhteiskunnallisesta ja sosioekonomisesta vaikuttavuudesta.
- tuottaa tietoa, asiantuntijapalveluita ja viljelytuotteita, joiden avulla kala- ja riistavarojen hoito on tehokasta, tarpeeseen perustuvaa ja suunnitelmallista sekä huolehtii osaltaan että kalavarat säilyvät geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina
- edistää tietotuotannolla hirven, suurpetojen ja hylkeiden aiheuttamien vahinkojen ehkäisemistä,
- edistää porolaidunten kestäväen käyttöä mm. tuottamalla tietoa laidunten käytöstä ja tilasta,
- huolehtii tutkimustiedon siirrosta nopeasti ja tehokkaasti päättäjien, yrittäjien sekä neuvonnan, opetuksen ja kansalaisten sekä riistakanta-arvioiden perusaineiston tuottajien käyttöön.

Kala- ja riistavarojen runsauden ja hyödyntämisen seurannassa otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön strategiset tavoitteet sekä erityisesti kalaston tilan ja riistaeläinten levinneisyyden, runsauden ja vahinkomäärien aiheuttamat muutostarpeet.

1.3. TOIMINNALLISET LINJAUKSET SEKÄ MMM:N KANNANOTTOA EDELLYTTÄVÄT EHDOTUKSET

Visio

Tietoa kestäviin valintoihin

Toiminta-ajatus

Tärkein tehtävämme on tuottaa käyttökelpoista ja luotettavaa tietoa hyödynnettävistä eläinluonnonvaroista niiden hoitoa ja kestäväen käyttöä suunnittelevien kansainvälisten ja kansallis-

ten päättäjien, elinkeinojen ja käytännön työtä tekevien tarpeisiin. Tutkimusotteemme on ratkaisukeskeinen, eli pyrimme löytämään asiakkaillemme näkemyksiä, ratkaisuja ja päätöksentekomalleja.

Toimintalinjat

Tutkimuslaitoksen strategisena päämääränä on kehittää tutkimusten ja seurantojen tuotantoprosesseja entistä laadukkaamman ja kustannustehokkaamman toiminnan varmistamiseksi. Vesiviljelyn kannattavuutta parannetaan, erityisesti maksullisen toiminnan osalta. Tuloksellisuuden parantamiseksi lisäämme myös verkosto- ja alihankintatyötä sekä parannamme henkilöstön projekti- ja esimiestyön valmiuksia. Alijäämiä tuottavasta toiminnasta ja tuotteista voidaan luopua tai ne voidaan ulkoistaa.

Tutkimuslaitos osallistuu hallitusohjelman mukaisten velvoitteiden toteuttamiseen, osallistuu valtioneuvoston ja sektoritutkimuksen neuvottelukunnan määrittämiin poikkihallinnollisiin hankkeisiin ja verkostotuu mm. luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän kanssa.

Tuottavuusohjelman toteuttaminen supistaa käytettävissä olevia resursseja edelleen. Suunnittelukaudella säilytetään ydintehtävät ja varmistetaan resurssit myös uusiin tehtäviin (mm. uudet direktiivit). Samaan aikaan vähennetään perusbiologista laji- ja kantatutkimusta sekä muita ministeriön kanssa tarkemmin sovittavia tehtäviä. Varmistaaksemme ydintoimintojen jatkumisen ja kehittämisen lisäämme ulkoista tutkimus- ja kehityshankerahoitusta muun muassa panostamalla tutkimusohjelmien ja asiantuntijapalveluiden markkinointiin. Lisäksi tehostamme rahoituksenhaku- ja sopimusjuridiikan osaamista hankkimalla näitä palveluja luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymältä tai sen ulopuolelta ostopalveluna. Perustutkimuksemme resurssit keskitämme ydintehtäviä tukeviin hankkeisiin.

Kehitämme yhdessä asiakkaidemme kanssa asiantuntijapalveluita ja laajennamme vuorovaikutteisia verkkopalveluja, joilla tuemme valtion avoimuusperiaatteita, toimialahallinnon päätöksentekoa sekä alan elinkeinojen kehittämistä. Olemme mukana toimialan kansallisissa ja kansainvälisissä kehittämishankkeissa.

Keskitämme tutkimusresurssit yliopistokaupunkien sekä kokeellisen tutkimuksen toimipaikkoihin laajojen ja monitieteistä osaamista vaativien tutkimusongelmien ratkaisemiseksi Tutkimuslaitos jatkaa verkottumista Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa ja Turussa yliopistojen kanssa muodostaen tutkimusyhteisöjä sekä laajentaa ja tiivistää yhteistyötä kansainvälisten ja kansallisten toimijoiden, etenkin muiden sektoritutkimuslaitosten kanssa.

Mm. organisaatiorakenteisiin liittyvillä kehitystoimilla parannetaan ulkoista palvelukykyä. Tutkimuslaitos laajentaa suunnitelmakaudella osaamisen ja tuotteiden vientiä ja kansainvälistä yhteistyötä.

Tutkimuslaitos vahvistaa biologisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen tiedon yhdistämistä tutkimuksessa siten, että ilmiöiden ymmärtäminen tutkimuslaitoksen toimialoilla monipuolistuu ja tutkimuksen kyky palvella päätöksentekoa paranee. Tärkeimpien kalojen ja riistaeläinten elin-kaaret ja hyödyntäminen katetaan seurannalla ja tutkimuksella. Tutkimuslaitos vahvistaa kaikkien vaiheiden osaamista yhteistyöverkoston kanssa. Seurannat ja osa tutkimuksesta palvelevat

suoraan tai välillisesti itämeritutkimusta sekä ilmastomuutostutkimusta ja muutoksiin sopeutumista. Kalankasvatuselinkeinojen kilpailuedellytyksiä tuetaan kehittämällä kalan laatua ja tuottavuutta parantavia kasvatusmenetelmiä, jalostamalla tuottavampia viljelykantoja sekä saatamalla uusia lajeja kannattaviksi viljelylajeiksi. Kalaston monimuotoisuuden ylläpitoa sekä tutkimus- ja kehitystoimintaa tukeva viljely pysyy tutkimuslaitoksen vesiviljelyn päätehtävänä. Tutkimuksen ja viljelyn yhteistuotteita ja niiden markkinointia kehitetään.

Kehitämme mittaus- ja ohjausjärjestelmiä tukemaan strategisten tavoitteiden toteuttamista.

Yhteenliittymän toiminnan kehittäminen

Tutkimuslaitoksen toiminnassa otetaan huomioon sektoritutkimuksen neuvottelukunnan määrittelemät painotukset ja teemat ja suuntaamme tutkimuksen sen mukaan. Hyödynämme luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteistyö (LYNET) näissä monitieteisissä ja useamman hallinnonalan kattavissa ohjelmissa ja hankkeissa (mm. Itämeri, ilmastomuutokset, bioenergia, kestävä maankäyttö). Myös kenttätöissä ja tukipalveluissa lisätään yhteenliittymäyhteistyötä. Lisäksi pyritään yhdistämään toimitiloja.

MMM:n kannanottoa edellyttävät ehdotukset

Ehdotuksia ei ole tiedossa.

2. VUOSIEN 2012 – 2015 TULOSTAVOITTEET

2.1 TOIMINNALLISET TAVOITTEET

a) Toiminnallinen tehokkuus sekä sen kehitys

Tutkimuslaitos tavoitteena on parantaa työn tuottavuutta tehostamalla toimintaa sekä sopeuttamalla tehtävät resursseihin. Tutkimuslaitos toimii maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen sektoritutkimuslaitosten muodostamassa Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä LYNETissä. Aiempaa suurempi osuus näiden tutkimuslaitosten tutkimuksesta ja muista toiminnoista koordinoidaan yhteenliittymän kautta. TTS-kaudella tutkimuslaitos osallistuu biotaloutta, ilmastomuutosta, kestävää maankäyttöä ja Itämerta koskeviin yhteisiin tutkimusohjelmiin. Lisäksi osallistutaan yhteiseen/yhteisiin kansainvälisen toiminnan verkostoon, asiantuntijapalveluihin, seurantoihin ja tilastotoimintaan, laboratorio-toimintoihin, osaamisen kehittämiseen sekä joihinkin muihin tukipalveluihin. RKTL osallistuu yhteenliittymän toimintaan maa- ja metsätalousministeriön tulosohjauksen ja yhteenliittymän päätösten mukaisesti.

Tutkimuslaitos jatkaa palvelukeskuksen asiakkaana. Hankintatointa tehostetaan edelleen mm. Hansel-sopimuksia ja sähköistä hankintajärjestelmää hyödyntäen. Tutkimuslaitos siirtyy Kieku-järjestelmän käyttäjäksi MMM:n hallinnonalan aikataulussa (1.9.2013).

Tutkimuslaitoksen menoista katetaan 30 % ulkopuolisella rahoituksella (maksullinen toiminta, EU-rahoitus, yhteistoiminnan rahoitus), jotka hankitaan yksityiseltä ja julkiselta sektorilta.

Päätoimintojen kustannukset ja henkilötyövuodet

Tutkimuslaitoksen kustannuskehitykseen vaikuttaa ensisijaisesti tuottavuusohjelman toteuttaminen. Kokonaismenojen arvioidaan alenevan suunnittelukauden loppuun mennessä noin 2,5 milj. euroa. Budjettirahoitus vähenee suunnittelujaksolla n 1 milj. euroa, jonka lisäksi on sopeutettava vuosien 2009 – 2014 budjettirahoitusta suurempia menoja, jotka katetaan siirtomäärärahoja purkamalla. Kokonaismenoihin vaikuttaa vuositasolla paljon myös ulkopuolisen rahoituksen määrä.

Valtion palvelukeskus- ja järjestelmäratkaisut sekä tietohallinnon kehittäminen kasvattavat lyhyellä aikavälillä muita kustannuksia. Vuodesta 2010 alkaen eläköitymiskehitys on vaikuttanut ja vaikuttaa kokonaiskustannuksiin alentavasti. Tuottavuusohjelmien mukainen toimipaikka-verkoston kehittäminen vähentää henkilöstö-, vuokra- ja muita kustannuksia suunnittelukaudella. Voimavaratarvetta vähentäviä tekijöitä ovat myös LYNET—ja muusta verkostoitumisesta saatavat kustannushyödyt, tutkimuslaitoksen sisäisen yhteistyön kehittäminen, tietohallinnon kehittäminen, itsepalvelumahdollisuuden tarjoaminen asiakkaille tiedon hankinnassa, tuottavuuden nousu tilastoinnin, seurannan ja tutkimuksen prosessien tehostamisen seurauksena, vähän tuloksia tuottavien toimintojen karsiminen sekä omaisuuden hallinnan parantaminen.

Tutkimuslaitoksessa on toimeenpantu ministeriön tulostavoitteiden ja strategian muutosten mukaisesti voimavarojen uudelleen kohdentaminen ja sitä jatketaan. Vesiviljelyn ja tukipalvelujen, lukuun ottamatta tietohallinnon voimavaroja on siirretty tutkimukseen. Eniten kasvaneita aloja ovat olleet asiantuntijatehtävät, maasuorpetotutkimus, elinkeinotutkimus, kansainvälistyminen sekä uusien tuotteiden ja menetelmien kehittäminen.

Tulevalla TTS—kaudella panostetaan ydintehtäviin kehittämällä tutkimusten ja seurantojen tuotantoprosesseja. Voimavaroja suunnataan asiantuntijatehtäviin, mm. LYNET-yhteistyössä tehtäviin monitieteelliseen tutkimukseen, jossa yhdistyvät ekologiset ja sosioekonomiset näkökohdat sekä panostetaan sosioekonomiseen tutkimukseen. Tutkimuslaitos osallistuu laaja-alaisiin, poikkitieteellisiin tutkimusohjelmiin valtioneuvoston ja sektoritutkimuksen neuvottelukunnan määrittämissä aihepiireissä. Valtionhallinnon linjausten mukaan lisätään yhteistyötä muiden sektoritutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Erityisesti kehitetään yhteistyötä hallinnonalan muiden tutkimuslaitosten kanssa sekä tutkimuksessa että tukipalveluissa. Lisäksi lisätään ostopalvelun käyttöä ja sisäistä yhteistyötä. Varmistetaan resurssit myös uusiin tehtäviin.

Taulukko 1. Päätoimintojen tuotot, kustannukset ja htv:t

Päätoiminnat	M€ 2009 Tp			M€ 2010 Enn.			M€ 2011 tavoite			M€ 2012 tavoite			M€ 2013 tavoite			M€ 2014 tavoite			M€ 2015 tavoite					
	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv	Tulot	Menot	htv			
Ministeriönsä ja sen tukipalvelut																								
Tutkimus- ja kehitystoiminta	2,15	8,39	152	1,4	7,80	141	1,1	7,70	141	1,1	7,30	140	1,1	7,10	139	1,1	6,95	138	1,1	6,95	138	1,1	6,95	138
Kalantutkimus (ei osiointitoiminta)	1,15	4,13	85	0,9	3,80	78	0,6	3,70	78	0,6	3,40	77	0,6	3,30	76	0,6	3,20	75	0,6	3,20	75	0,6	3,20	75
Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimus (ei osiointitoiminta)	0,72	1,76	28	0,4	1,60	27	0,4	1,60	27	0,4	1,55	27	0,4	1,50	27	0,4	1,50	27	0,4	1,50	27	0,4	1,50	27
Riistatutkimus (ei osiointitoiminta)	0,26	2,04	34	0,1	2,00	32	0,1	2,00	32	0,1	2,00	32	0,1	1,95	32	0,1	1,90	32	0,1	1,90	32	0,1	1,90	32
Peräntutkimus	0,03	0,45	5	0	0,40	4	0	0,40	4	0	0,35	4	0	0,35	4	0	0,35	4	0	0,35	4	0	0,35	4
Muu palvelutuotanto	0,00	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0
Tarkastus ja valvonta																								
Muut palvelut ulkoisille yksiköille	1,66	3,14	20	1,7	3,10	17	1,6	2,90	17	1,6	2,80	17	1,6	2,75	17	1,6	2,75	17	1,6	2,75	17	1,6	2,75	17
Sopimusasvatus (toiminta 205110)	0,00	1,10	1	0	1,05	1	0	0,90	1	0	0,90	1	0	0,90	1	0	0,90	1	0	0,90	1	0	0,90	1
Vesiviljelyn maksullinen toiminta	1,30	1,53	13	1,1	1,60	13	1,1	1,60	13	1,1	1,55	13	1,1	1,50	13	1,1	1,50	13	1,1	1,50	13	1,1	1,50	13
Muu palvelutuotanto	0,36	0,51	6	0,6	0,45	3	0,5	0,40	3	0,5	0,35	3	0,5	0,35	3	0,5	0,35	3	0,5	0,35	3	0,5	0,35	3
Muiden julkisryhdyksien tuottaminen ja viranomaislautain toiminta																								
Kala- ja riistavarojen arviointi ja tilastointi	1,15	5,70	63	0,8	5,60	59	0,8	5,50	59	0,8	5,50	59	0,8	5,45	59	0,8	5,40	59	0,8	5,40	59	0,8	5,40	59
Kalakanonien hoito	0,02	1,68	6	0,09	1,60	5	0,09	1,45	5	0,09	1,40	5	0,09	1,30	5	0,09	1,30	5	0,09	1,30	5	0,09	1,30	5
Vesiviljely (ei sis. maksullista)	0,30	4,04	52	0,1	4,00	49	0,1	3,85	49	0,1	3,80	49	0,1	3,70	49	0,1	3,70	49	0,1	3,70	49	0,1	3,70	49
Tutkimuksen asiantuntijatoiminta	0	2,54	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4	0,3	2,50	4
Yhteensä	5,3	25,48	297	4,4	24,60	275	4,0	23,90	275	4,0	23,30	274	4,0	22,80	273	4,0	22,60	272	4,0	22,60	272	4,0	22,60	272

Päätoimintojen menoissa ja henkilötyövuosissa sekä menojen kululajittaisessa jakaumassa on huomioitu tuottavuusohjelman muutokset.

Taulukko 2. Kustannusten jakautuminen kululajeittain

Kustannusten jakautuminen kululajeittain, m€	2008 tp	2009 tp	2010 arvio	2011 Suun.	2012 Suun.	2013 Suun.	2014 Suun.	2015 Suun.
Henkilöstömenot	13,97	14,84	13,90	13,70	13,60	13,40	13,20	13,20
Toimitilavuokrat	2,93	3,04	2,80	2,80	2,70	2,70	2,70	2,70
Palvelujen ostot	3,24	3,61	3,10	3,00	2,70	2,70	2,70	2,70
Muut toiminnan menot	4,65	4,45	4,50	4,42	4,32	4,00	4,00	4,00
Yhteensä	24,79	25,94	24,30	23,92	23,32	22,80	22,60	22,60

Tilojen käytön tehokkuutta lisätään mm. toimipaikkaverkoston kehittämissuunnitelman mukaan. Mahdollisuuksien mukaan hyödynnetään Senaatti-kiinteistöjen tilahallintajärjestelmää. Tilakustannukset henkilötyövuotta kohden nousevat suunnittelukaudella lievästi Senaatti-kiinteistöjen vuokrankorotusten ja henkilöstömäärän pienenemisen vuoksi, vaikka joitakin tutkimusasemia lakkautetaan.

Tuottavuus ja taloudellisuus

Tutkimuslaitoksen tilakustannukset ovat henkilöstökustannusten ohella merkittävä kustannuserä. Toimipaikkastrategian mukaisia tutkimusyhteisöjä vahvistetaan edelleen ja Helsingin toimipaikan osuutta vähennetään. Valtiohallinnon linjausten ja tuottavuusohjelman mukaisesti jatkamme kenttä- ja koemasina- sekä viljelylaitosverkoston kehittämistä suunnitelmakauden aikana siten, että yksiköiden kokonaismäärä vähenee ja tilakustannuksia siten säästyy. Tällöin otetaan huomioon myös luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän tarjoamat yhteistyömahdollisuudet.

Taulukko 3. Tutkimuslaitoksen tuottavuutta ja taloudellisuutta kuvaavat tunnusluvut

Työntuottavuus kpl/htv, mätilitra/htv tai poikasyksikkö/htv	toteutuma	arvio	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kokonaistuottavuus (3. vuoden ka.)	100	101	101	101	101	101	102
Työntuottavuus (3. vuoden ka.)	102	103	103	103	103	104	104
Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/ tutkijahtv, 1 000 euroa	162	150	150	150	145	145	140
Julkaisut							
- asiantuntijatarkastetut tieteelliset artikkelit/tutkijahtv	0,9	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8	0,8
- muut julkaisut/tutkijahtv, kpl	2,7	3,4	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Kanta-arviot kpl*	0,30	0,4	0,46	0,46	0,46	0,46	0,46
Tilastot kpl	0,90	1,15	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Mäti, litraa	446	407	415	415	415	415	415
Laitospoikaset 1000 py à 50 g /kpl	137 886	140 000	140 000	140 000	140 000	140 000	140 000
Luonnonravintopolkaset 1000 py à 5 g /kpl	1 459 419	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000	1 100 000

Yksikkökustannukset €/kpl, €/mätilitra tai €/poikasyksikkö	toteutuma	arvio	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite	tavoite
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kanta-arviot kpl*	284 059	210 000	210 000	210 000	210 000	210 000	210 000
Tilastot kpl	124 261	95 000	110 000	110 000	110 000	110 000	110 000
Mäti, litraa	347	350	350	350	350	350	350
Laitospoikaset 1000 py à 50 g /kpl	1,06	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Luonnonravintopolkaset 1000 py à 5 g /kpl	0,09	0,12	0,10	0,10	0,10	0,10	0,10

* kanta-arvoin määrittely on muutettu 2010

Työn tuottavuus kehittyi maltillisesti. Tutkimus- ja asiantuntijatoiminnan sekä kanta-arvioinnin ja tilastotoimen työn tuottavuuden ennakoitaan hieman nousevan. Vesiviljelyn tuottavuus ja kokonaistaloudellisuus paranevat suunnittelujaksolla kun viljelylaitosten määrä vähenee.

Ulkoisen rahoitus

Rahoituspohjan laajentaminen ja muutos markkinaohjautuvampaan suuntaan on tutkimuslaitoksen pitkän tähtäimen tavoite. Muutos lisää asiakaslähtöisyyden tarvetta, kasvattaa kilpailua rahoituksesta sekä edesauttaa yhteistyötä laajentuville uusille tutkimusalueille. Toimeksiantot eivät jatkossa ole puhtaan sektorilähtöisiä, vaan niissä on mukana asiakkaiden monipuolisemmat tarpeet.

Kilpailu ulkopuolisesta rahoituksesta tulee kiristymään myös valtion sektoritutkimusuudistuksen myötä, jossa siirrytään tilaaja-tuottajamalliin perustuvaan rahoitukseen. Menestyminen kilpailussa edellyttää kotimaisista ja kansainvälisistä tutkimuslaitoksista ja yliopistoista koostuvien tuottajakonsortioiden ja verkostojen muodostamista.

Maksullisen toiminnan kannattavuus

Tavoitteena on, että myynti on kustannukset kattavaa ja kannattavaa. Tutkimus-, tilasto- ja palvelusuoritteiden maksullisen toiminnan kannattavuus on suunnittelukaudella edellisten vuosien tasolla. Maksullisen toiminnan tulot säilyvät nykyisellä tasolla. Vesiviljelytuotteiden kannattavuutta parannetaan suunnitteluilla ja aloitetuilla toimenpiteillä sekä kehittämällä uusia tuotteita.

Maksullisen toiminnan kustannuslaskennan uudistuksen käyttöönottoaikataulu riippuu mm. muista valtiohallinnon taloushallinnon kehittämistoimenpiteistä.

Useimpien viljelylaitosten perustamisessa ei ole otettu huomioon kaupallisen toiminnan taloudellisia reunaehtoja. Vesiviljelytuotannon on katsottu palvelevan yhteiskuntaa kokonaisuudessaan tavalla, joka yhteisöläinsäädännön nojalla mahdollistaa maksulliseen toimintaan ohjautuvan tuen. Tähän perustuen Suomi on sisällyttänyt Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen vesiviljelytoiminnan Euroopan Unionin komissiolle annettuun ilmoitukseen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, ns. SGEI-palveluista.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottojen määräksi arvioidaan tulevina vuosina n. 2,4 milj. euroa. Tavoitteena on nostaa tuottoja jonkin verran tästä. Kiristytvä tutkimusrahoituksen kilpailu ja erityisesti EU-rahoituksen myöntöperusteiden muutokset vaikeuttavat yhteisrahoitteista toiminnasta saatavien tulojen lisäämistä.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuustavoitteeksi TTS-kaudella asetetaan 30 %. Kustannusvastaavuus riippuu saadun rahoituksen säännöistä, kustannuksien tukikelpoisuudesta sekä vaadittavasta omasta rahoitusosuudesta.

b) Tuotokset sekä niiden kehitys

Asiantuntijatehtävät lisääntyvät. Tieteellinen julkaisutoiminta pidetään saavutetulla tasolla. Vesiviljelyn tuotantomäärät supistuvat viljelytuotteiden kokonaismarkkinoiden laskun mukana.

Tutkimuslaitoksen suoritteet	2008 tot	2009 tot	2010 arvio	2011 tavoite	2012	2013	2014	2015
Annetut lausunnot	111	99	100	100	100	100	100	100
Työryhmäjäsenyydet	336	305	305	305	300	300	300	300
Tieteelliset julkaisut (3 vuoden ka.)	71	75	74	73	73	73	73	73
Muut julkaisut	296	242	240	240	240	240	240	240
Kanta-arvioinnit ja tilastot*	17	17	23	22	23	22	23	22
Mäti, litraa	4 855	4 532	4 700	4 600	4 500	4 500	4 400	4 300
Laitospoikaset, 1 000 py à 50 g /kpl	1 882	1 719	1 700	1 700	1 500	1 500	1 300	1 200
Luonnonravintopoikaset 1 000 py à 5 g /kpl	1 398	1 691	1 400	1 400	1 300	1 300	1 300	1 300
Emokalat ja ravut, kantoja mädin tuotannossa kpl	62	62	62	62	62	62	62	62
Maitia maitipankissa, kantoja tallennettu kpl	42	42	42	42	42	42	42	42

* kanta-arvioinnin määrittäminen on muutettu v. 2010 alkaen

c) Laadunhallinta sekä sen kehitys

Tietoturvasuunnitelma toteutetaan. Ohjelma- ja projektityöskentelyä evaluointijärjestelmineen vahvistetaan edelleen. Tutkimuslaitoksen toiminnan eettisyys varmistetaan.

Vesiviljelyn toiminta varmistetaan ISO-standardien mukaan rakennetuilla laatu- ja ympäristöjärjestelmillä. Myös kanta-arvioinnin, tilastoinnin ja tutkimuksen prosessien laatuun panostetaan.

d) Henkisten voimavarojen hallinta sekä sen kehitys

Ydinosaamisen säilyminen ja uusien osaajien saaminen varmistaa laadukkaan toiminnan jatkosakin. Työhön sitoutunut ja työstään innostunut henkilöstö tuottaa parhaan tuloksen. Kehitämme henkilöstöjohtamisen taitoja ja valmiuksia sekä mahdollistamme uusien osaamisalueiden kehittämisen koulutusohjelmilla. Henkilöstötyötyytyväisyyttä mitataan säännöllisesti (VM-Baro) ja sen perusteella toteutetaan kehittämishankkeita. Tasa-arvosuunnitelman toteuttamisella turvataan yhdenvertaiset työedellytykset sekä naisille että miehille.

Henkilötyövuosien määrä laskee tuottavuusohjelman mukaisesti. Henkilöstön vähäinen uusiutuminen tehtävien hoitamiseksi on haasteellista. Toteutettu eläkeuudistus voi siirtää henkilöstön eläköitymisen enemmässä määrin. Henkilöstövoimavarat kohdennetaan ydintehtäviin toiminnan painoalueiden perusteella. Työkyvyn ylläpitoon panostetaan säännöllisillä työkyvyn ylläpitoon tähtäävillä terveystarkastuksilla sekä tarvittaessa hoitoon ohjauksella, jota tutkimuslaitos tukee rahallisesti. Henkilöstötilinpäätöksessä olevia tunnuslukuja hyödynnetään kattavasti henkisten voimavarojen arvioinnissa.

Taulukko 7. Henkilöstörakenne

Henkilöstörakenne (htv)	2009 tot	2010 arvio	2011 tav	2012 tav	2013 tav	2014 tav	2015 tav
- johtajat	6	6	6	6	6	6	6
- tutkijat	88	88	88	88	88	88	88
- vesiviljely	55	53	53	53	53	53	53
- muu henkilöstö	148	128	128	127	126	125	125
Yhteensä	297	275	275	274	273	272	272
Henkilöstömenojen % osuus kokonaiskustannuksista	56	57	57	57	57	57	57
Osaaminen							
- Koulutustasoindeksi	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4	5,4
- Korkeakoulu- ja yotason tukinnon suorittaneiden %-osuus	48,7	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0	48,0
- Tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuus	18,6	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5	18,5

Tutkimuslaitoksen talousarviorahoituksella rahoitetun henkilöstön määrä on viime vuosina ollut laskeva, ja suunnittelukaudella tämä kehitys jatkuu. Yhteistyörahoituksella rahoitetun henkilöstön määrä on viime vuosina pysynyt samalla tasolla, ja rahoitus ennakoii tämän kehityksen jatkuvan. Työministeriön rahoittaman työllisyystyövoiman määrää on supistettu merkittävästi viimeisen vuosikymmenen aikana ja se pysynee nykyisellä tasolla.

Henkilöstön ammatilliseen kehittämiseen ja tehtäväkiertoihin investoidaan, jotta uusien tehtävien ja menetelmien vaatima osaaminen voidaan turvata myös vähäisten rekrytointimahdollisuuksien aikana. Sekä kansalliseen että kansainväliseen yhteistyöhön panostetaan käyttäen kannustimia mm. ulkomailla työskentelyyn ja rahoittamalla asiantuntijoiden vierailuja tutkimuslaitoksessa. Koulutustasoindeksiä sekä korkeakoulu- ja yliopistotutkinnon suorittaneiden osuutta nostetaan mm. nostamalla tutkijakoulutuksen suorittaneiden osuutta rekrytoinnin kautta. Henkilöstömenojen osuus kokonaismenoista pidetään nykyisellä tasolla (n. 55 %).

Tutkimuslaitos on vähentänyt ministeriön kehukseen ja tuottavuusohjelmaansa sisältyvät henkilötyövuodet etupainotteisesti. Etupainotteinen vähennys johtuu suunniteltua suuremmasta eläköi-

tymisestä ja suunnitelmallisesta määräaikaisten vähentämisestä. Henkilötyövuodet vähenevät suunnittelukauden aikana niin, että tuottavuusohjelmien kokonaishenkilötyövuosivähennykset toteutuvat annetun aikataulun mukaan.

2.2 KESKEISET KEHITTÄMISTAVOITTEET JA INVESTOINTIHANKKEET

Tuottavuusohjelman ja henkilötyövuosien seuranta sekä suunnittelu

Valtiovallinnon tuottavuusohjelman tavoitteiden mukaan henkilöstömäärä vähenee ja tuottavuus nousee. Suunnitelmakaudella tarkennetaan ja toteutetaan valtiovallinnon ohjeiden perusteella valmisteltua vuosien 2012 – 2015 tuottavuusohjelmaa, jossa on perustehtävien osalta esitetty kuvaus vaikuttavuuden ja tuottavuuden parantamisen tavoitteista ja keinoista sekä edellytyksistä. Ohjelman toteuttamisen myötä henkilötyövuosien määrä laskee suunnitelman mukaan.

Tietojärjestelmähankkeet

Tutkimuslaitoksen hallinnassa on laaja ja arvokas tutkimus- ja seuranta-aineisto. Sen käyttöä tehostamme ja parannamme panostamalla tiedonhallinnan järjestelmiin ja palveluihin. Tavoitteen toteuttamiseksi toteutamme useita tietohallinnon kehittämissuunnitelmia.

Muut

Investointien määrät vähenevät mm. määrärahojen vähenemisen ja toimipaikkaverkoston kehittämisen seurauksena verrattuna aikaisempaan tasoon. Ne kohdistetaan tuloksellisuuden kannalta tärkeimpiin kohteisiin.

2.3 MERKITTÄVÄT TULOSALUE-, TEHTÄVÄALUE- SEKÄ PROSESSITASOISET TAVOITTEET JA TEHTÄVÄT

Kalantutkimus

Kalavarojen arviointi

Kalakantojen arviointi on tutkimuslaitoksen pysyvä tehtävä, johon sisältyvät kalavara-arvioiden laadinta ja tieteellinen neuvonanto kalavarojen hyödyntämiseen liittyvissä kysymyksissä. Silakan, kilohailin, turskan ja lohen kanta-arviot ja niihin perustuva tieteellinen neuvonanto tuotetaan ICESin koordinoimana kansainvälisenä yhteistyönä. Tuloksia hyödynnetään erityisesti merialueen saaliskiintiöiden määrittämisessä sekä suunnitelmallisen kalastuksen järjestämisessä niin merialueilla kuin sisävesissäkin. Vuosittain laaditaan raportti silakan, kilohailin, lohen, turskan sekä merialueen kuha- ja Pohjanlahden siikakantojen tilasta sekä ennusteet seuraaville vuosille. Merialueen kalakantoihin kohdistuva näytteenotto toteutetaan EU:n tiedonkeruun ohjelman mukaisesti. Sisävesialueella keskitytään tärkeimpien muikkukantojen sekä Inarijärven kalavarojen seurantaan. Suunnitelmakaudella osallistutaan myös laajoihin, kansainvälisenä yhteistyönä toteutettaviin hankkeisiin. Näissä mm. kehitetään uusia kalakantojen arviointimenetelmiä kalastuksen säätelyn tueksi ja tuotetaan tietoa Jäämeren lohikantojen kestävä hyödyntämisen perustaksi.

EU:n vesipuitedirektiivin edellyttämät tehtävät

EU:n vesipolitiikan puitedirektiivi on Suomessa pantu toimeen vesienhoitolailailla ja -asetuksella. Vesienhoidon kalastoon liittyvät tehtävät on osoitettu kalataloushallinnolle sekä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle. Tutkimuslaitos vastaa jokien ja järvien kalaston perusseurannasta sekä maa- ja metsätalouden hajakuormittamien vesien kalastoseurannasta ympäristöhallinnon kanssa yhteistyössä laaditun ohjelman mukaisesti. Lisäksi suunnittelukaudella kehitetään jokien ja järvien kalastoperusteisia luokittelumenetelmiä ja vastataan niiden yhteensopivuudesta kansalliseen luokitteluun ja muiden EU-maiden luokittelumenetelmiin. Tulosten ensijainen käyttötarkoitus on vesienhoidon tavoitteiden toteutumisen mittaaminen vesienhoitokaudella 2010-2015. Kalayhteisöjen rakenteesta ja siihen vaikuttavista tekijöistä erilaisissa vesissä kertyvää tietämystä käytetään myös kalavesien hoitomenetelmien kehittämisessä ja tutkimustoiminnassa.

Kalakantojen monimuotoisuuden turvaaminen

Kalakantojen monimuotoisuutta arvioidaan geneettisillä menetelmillä sekä luonnonkantojen, emokalastojen että istutusmateriaalin osalta. Samalla kehitetään monimuotoisuuden ylläpidon toimintamalleja ja viljelytoiminnan biodiversiteettiohjausta, laaditaan hoitosuunnitelmia eri kalalajeille, sekä tuotetaan käytännön ohjeita ja suunnitelmia kalakantojen monimuotoisuuden säilyttämiseksi ja istutushoidon kohteena olevien kalakantojen vahvistamiseksi. Kehitetään kalojen uhanalaisuusarvioinnin tiedonhankintaa kattamaan kaikki kalalajit. Kalojen merkintätoiminnassa kehitetään eri merkintätapojen tiedonhallintaa ja merkintätoiminnan koordinoitua. Kansainvälisiä yhteyksiä vahvistetaan toimimalla Euroopan sisävesikalastuskomissiossa EIFAC:ssa ja kehittämällä yhteistyötä Venäjän kanssa.

Tutkimus

Kalavesien tilaa ja kunnostamista koskevissa tutkimuksissa tuotetaan tietoa kalojen elinympäristövaatimuksista sekä muuttuvan ympäristön ja vesistökuunnostusten vaikutuksista kaloihin, kalavesien tilaan ja kalatalouteen. Tietoa tarvitaan sekä kalavesien hoidon että ympäristön tilan arvioinnin kehittämiseen. Suunnitelmakauden keskeisiä aiheita tutkimuskokonaisuudessa ovat happamista alunamaista kalastolle aiheutuvien haittojen vähentämiseen tähtäävät tutkimukset, ilmastonmuutoksen vaikutukset kalojen elinympäristöön, kalastoon ja kalatalouteen sekä kestävään kalastukseen liittyvät tutkimukset, joiden tavoitteena on kehittää tuottavia ja samanaikaisesti kalavesien hyvää tilaa ylläpitäviä kalastuskäytäntöjä.

Itämeritutkimuksissa tuotetaan tietoa, jonka avulla vaikutetaan myönteisesti Itämeren ja erityisesti rannikkovesien kalakantojen tilaan ja samalla edistetään ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen edellytyksiä siten, että kalakantojen tuottoa pystytään hyödyntämään mahdollisimman monipuolisesti ja rannikkovesien kalakantojen tuottoa vaarantamatta. Suunnitelmakauden keskeisiä tehtäviä tutkimuskokonaisuudessa ovat merimetsojen ja hylkeiden kalastolle ja kalastukselle aiheuttamien haittojen selvittäminen, rannikon vajaasti hyödynnettyjen särkikalojen tehokalastuksen edellytyksiin liittyvät tutkimukset, rannikon kalojen lisääntymisalueiden kartoitukset sekä Itämeren kalojen vierasaineisiin ja öljyn aiheuttamiin riskeihin liittyvät tutkimukset. Lisäksi osallistutaan meristrategiadirektiivin edellyttämässä seurannoissa tarvittavien Itämeren tilan indikaattorien kehittämiseen.

Kalakantojen ja rapukantojen tuottavuutta lisätään ohjatuin istutuksin. **Istutustutkimusohjelmassa** luonnonvarojen tasapainoista ja tehokasta hyödyntämistä edistetään kehittämällä ratkaisumalleja, jotka edesauttavat istutusten, kalastuksen ja kalojen monimuotoisuuden säilyttämisen yhteensovittamista ja parantavat istutusten taloudellista kannattavuutta. Erityisesti selvitetään Itämeren lohi- ja meritaimenistutusten tulosten heikkenemiseen vaikuttaneita tekijöitä ja etsitään keinoja, joilla istutustoiminnan tuloksellisuutta voidaan lisätä. Toiminnan avulla parannetaan ammatti- ja vapaa-ajankalastuksen edellytyksiä.

Rakennettujen jokien kalatalouteen keskittyvissä tutkimuksissa tuotetaan rakennettujen jokien vaelluskalakantojen elvyttämistä ja hoitoa tukevaa tietoa yhteiskunnalliseen tarpeeseen. Tavoitteena on edistää vaelluskalakantojen kestäväää käyttöä ennakoiden Suomen rakennettujen jokien kalatalouden ja kalastusmatkailun kehittymistä. Suunnitelmakauden keskeisinä tehtävinä on tuottaa perusteet kalataloushallinnon kalatiestrategian linjauksille sekä vaihtoehtoisia ratkaisuja etenkin suurten padottujen jokien vaelluskalakantojen elvyttämistä rajoittaviin biologisiin, ekoteknisiin ja sosioekonomisiin ongelmiin.

Raputalousohjelmassa tuotetaan tietoa Suomen raputaloudessa täplärapusaaliin nopeasta kasvusta johtuvasta voimakkaasta muutoksesta ja sen seurannaisvaikutuksista. Samalla kehitetään keinoja säilyttää alkuperäinen jokirapu hyödynnettävänä lajina. Ohjelmaan sisältyy joki- ja täpläravun biologiaa, ekologiaa ja tuotannon kehitystä koskevia hankkeita sekä näihin liittyviä sosioekonomisia tutkimuksia. Jokiravun ja täpläravun levinneisyysalueiden muutoksia seurataan ja saaliskehitystä arvioidaan, ja samalla selvitetään vieraslaji täpläravun merkitystä ekosysteemissä. Lähitulevaisuudessa tarvitaan tuotteistamiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä, jolla varaudutaan siihen todennäköiseen tilanteeseen, että täplärapusaalis ylittää kotimaisen kysynnän.

Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimus

Tilastotoimi

Tilastotoimi tuottaa kala- ja riistatalouden viralliset tilastot ja ylläpitää tilastoinnin kannalta tarpeellisia tietovarantoja. Tilastointi vastaa EU-säädösten mukaisista kalastustilastoinnin velvoitteista EU:n tilastovirastolle EuroStatille sekä muista kansainvälisiin sopimuksiin perustuvista tilastovelvoitteista (mm. FAO ja ICES). Tilastotoimi vastaa myös EU:n tiedonkeruuasetusten mukaisesta kalataloutta koskevasta taloudellis-yhteiskunnallisesta tietotuotannosta ja tietojen raportoinnista, sekä säädösten kehittämiseen liittyvästä asiantuntijatyöstä. Tilastointiaiheet kattavat ammattikalastuksen merellä ja sisävesillä, vesiviljelyn, kalan tuottajahinnat, jalostuksen, ulkomaankaupan ja kulutuksen sekä vapaa-ajankalastuksen ja metsästyksen.

Suunnittelukaudella tilastotoimen sisäisiä kehityshankkeita ovat tilastotuotannon tietohallinnon kehittäminen, tilastoprosessien yhdenmukaistaminen, tilastojen sähköinen tietokantajulkaiseminen (PxWeb) sekä kalatalousalan yritysten tilinpäätöstilaston kehittäminen.

RKTL on ollut vuonna 2010 mukana valmistelemassa LYNETin tilasto-ohjelmaa vuosille 2010-15. Ohjelmassa ehdotetaan alkuvaiheessa mm. yhteistä uutisportaalia yhteenliittymän tilastoinnille, vaikuttavuuden kehittämistä kansainvälisessä tilastoyhteistyössä, sekä luonnonvara- ja ympäristötilastojen vertaisarviointien käyttöönottoa ja hyödyntämistä. Valtion tilastotoimen selvitystyö jatkuu ja vuonna 2011 valmistuu ympäristö-, luonnonvara- ja energiatilastoinnin kehittä-

tämistä, yhteenkokoamista ja alueellistamista valmistelevan työryhmän loppuraportti. Tilastointia ohjaa myös Suomen Virallisen Tilaston (SVT) –neuvottelukunta, joka uudistaa SVT-laatukriteerit vuoteen 2012 mennessä siten, että ne vastaavat Euroopan tilastojen käytännösäännöstöä koko laajuudeltaan. Suunnittelukaudelle sijoittuu myös Tilastolain uudistus.

Tutkimus

Elinkeino- ja yhteiskuntatutkimus tutkii eläinluonnonvarojen hallinnointia ja hyödyntämistä sekä elintarvikkeiden tuotanto- ja arvoketjussa että kalaan, riistaan ja poroon liittyvässä harrastustoiminnassa ja elämystuotannossa. Tutkimuksen kaksi painoaluetta ovat elintarviketalouden liittyvä tutkimus sekä eläinluonnonvarojen hoidon ja käytön yhteiskunnallinen tutkimus.

Elintarviketalouden tutkimusohjelmassa (2006-2012) tuotetaan toimialan kilpailukyvyn parantamiseksi tietoa kala-, riista- ja poroelintarvikkeista sekä niiden tuotannosta, kaupasta ja markkinoista. Elintarviketaloutta tutkitaan koko arvoketjussa alkutuotannosta kuluttajalle asti. Tavoitteena on ennakoida elinkeinon ja toimintaympäristön kehitystä, sekä tutkimuksen keinoin edistää laadukasta, terveellistä, monipuolista ja kestävää tuotantoa. Tavoitteena on edistää ja tehostaa kala- ja riistaelintarvikkeiden tutkimusta koordinoimalla omaa tutkimustoimintaa yhdessä muiden elintarviketutkimuksen verkostojen sekä elintarviketuotantoa ohjaavien strategioiden ja ohjelmien kanssa.

Tutkimusohjelman tärkeimpiä ohjaavia strategioita ovat kansalliset MMM:n teemaohjelmat vesiviljelystä, ammattikalastuksesta ja jalostuksesta, Lynetin ohjelmista etenkin bioenergia/biotalous, riistakonsernin tutkimusstrategia, EU:n Itämeristrategia, Rehustrategia, Tekesin Sapuska –ohjelma sekä EU:n seitsemäs ja suunnitteilla oleva kahdeksas puiteohjelma.

Suunnittelukaudella tutkitaan kalankasvatuksen ympäristökuormituksen vähentämistä kehittämällä sijainnohjausta ja kiertovesilaitostekniikkaa. Jatketaan ympäristöystävällisten ja eläinten terveyttä ja hyvinvointia tukevien kalankasvatusrehujen kehitystyötä. Samalla pyritään löytämään vaihtoehtoisia kalalajeja (mm. kuha, muikku, nelma), joiden kaupallinen kasvatusta olisi Suomessa taloudellisesti kannattavaa ja teknis-biologisesti mahdollista. Lisäksi tutkitaan vähäarvoisesta kalasta saatavien biomassojen sekä sen sivuvirtojen liiketaloudellisia ja ravitsemuksellisia edellytyksiä.

Kala-, riista- ja poroluonnonvarojen käytön, hoidon ja suojelun sosioekonominen tutkimusohjelma (2008-2013) tuottaa tietoa luonnonvarapolitiikan ja yhteiskunnallisen muutoksen suhteesta. Ohjelmassa tutkitaan eläinluonnonvarojen kestävä hyödyntämisen edellytyksiä, eläinluonnonvarojen käyttöä ja käyttäjiä, yrittäjyyden mahdollisuuksia sekä luonnonvarojen hallinnan toimivuutta eri ryhmien kannalta ja vaihtoehtoisia institutionaalisia järjestelyjä. Tavoitteena on tuottaa tietoa, joka avulla voidaan suunnitella eläinluonnonvarojen käyttöä entistä paremmin ja hyväksyttävämmin.

Eläinluonnonvarojen yhteiskunnallinen tutkimus on osallistunut suunnittelukaudelle ajoittuvaan Lynetin kestävä maankäytön tutkimusohjelman suunnitteluun ja tulee osallistumaan sen toteuttamiseen. Tutkimustoimintaa ohjaa suurelta osin ohjaavan ministeriön tietotarpeet kalatalouden (erityisesti vapaa-ajan kalastuksen ja vesiviljelyn) ja riistahallinnon strategisessa kehittämisessä sekä lainvalmistelussa. Esimerkiksi kalastuslain uudistuksen valmistelutyö jatkuu suunnittelukauden alkuun. Tutkimuksen suuntaamisen kehyksenä vaikuttavat luonnonvarojen

kestävän käytön, hoidon ja suojelun strategiat: MMM:n luonnonvarastrategia, Sitran kansallinen luonnonvarastrategia sekä erilaiset kansalliset ja alueelliset maaseudun kehittämissuunnitelmat.

Suunnittelukaudella tutkitaan sekä suurpetojen ja riistaeläinten että kalastuksen ja kalankasvatuksen hallinnan käytäntöjä ja kestävän käytön menettelytapoja. Tutkimuksen kohteena on myös kala- ja riistakantojen hyödyntämiseen ja uhanalaisten lajien suojeluun tai runsastuneiden lajien aiheuttamiin ongelmiin liittyvät ristiriidat ja niiden lieventämisen menetelmät. Lisäksi tutkitaan vapaa-ajankalastus- ja metsästysharrastusta sekä näiden harrastajia.

Riistantutkimus

Riistakantojen arviointi

Riistakantojen seuranta on keskeinen osa tutkimuslaitoksen tietotuotantoa ja asiantuntijuutta. Tavoitteena on antaa ajankohtaista tietoa riistakantojen koosta, kantojen koon muutoksesta ja jälkeläistuotosta. Tärkeimpiä hyödyntäjiä ovat riistahallinnon toimijat etenkin metsästyksen säätelyyn liittyvien ohjeiden ja määräysten laatimisessa. Riistalajien osalta vastataan myös Suomen kansainvälisten raportointivelvoitteiden täyttämistä. Kannanarvioinnissa käytetään lajien ekologiaan ja elintapoihin soveltuvia arviointimenetelmiä. Menetelmien kehittäminen etenkin tilastotieteen ja tietotekniikan mahdollisuuksia hyödyntäen on keskeinen osa kannanarviointiprosessia. Suurpetoseuranta ja hirviseuranta ovat olleet erityisiä kehittämiskohteita ja uudet seurantajärjestelmät tulevat pilottivaiheen jälkeen käyttöön. Seurantojen keskeisenä osana on metsästäjien kanssa tapahtuva yhteistyö, jota tehostetaan mm. tiedon keräämisen ja raportoinnin osittaisella siirrolla verkkopalveluun. Suunnittelukauden tärkeimpänä kehittämiskohteena on pienriistan kannanarviointi.

Tutkimus

Riistantutkimuksen keskeisenä tehtävänä on tuottaa kannanarviointia ja –säätelyä tukevaa tietoa populaatiokoon vaihteluiden syistä. Tärkeä tutkimusta suuntaava tekijä on laji- ja elinympäristökohtaisten hoitosuunnitelmien tietotarpeet. Tutkimusta painotetaan yhteiskunnallisesti tärkeimpiin, kuten vahinkoa aiheuttaviin, taantuviin tai erityisiä kannansäätelytoimia vaativiin lajeihin. Riistalajien elinympäristönvalinnan, levittäytymisen ja vahinkojen aiheuttamisen selvittämisessä yksilötason radiolähetinseurantojen merkitys säilyy korkeana tai kasvaa. Onnistuminen ulkoisen rahoituksen hankinnassa määrittelee aiempaa enemmän tutkimuksen suuntaamismahdollisuuksia. Tutkimusta pyritään sopeuttamaan Luonnonvara- ja yhteiskuntatutkimuksen yhteenliittymän ohjelmiin.

Suunnitelmakauden keskeisiä aiheita ovat suurpetojen ja hirvieläinten väliset vuorovaikutukset, suurpetokantojen hoidon ekologiset perusteet kuten populaatioekologia, kantojen rakenne ja metsästykskestävyys sekä eri lajien elinympäristöt ja tilankäyttö ja suhtautuminen ihmistoimintoihin. Lisäksi tutkitaan metsäpeurojen levittäytymistä uusille alueille sekä kannan koon muutoksiin vaikuttavia tekijöitä, erityisesti vasakuolleisuutta. Hirven vuodenaikaista liikkumista ja pienten hirvieläinten elinympäristön käyttöä tutkitaan suhteessa liikenteeseen ja muuhun infrastruktuuriin, suurpetoihin ja muuttuvaan ilmastoon.

Porontutkimus

Porolaitumien seuranta

Porolaitumien tilan seuranta on keskeinen osa porotutkimusta. Seurannan tärkeimpiä tavoitteita on tuottaa tietoa hallinnon tarpeisiin porolukujen määrittämistä varten. Etenkin talvilaitumien kunto vaikuttaa suoraan porojen kuntoon, lisäruokinnan tarpeeseen ja edelleen elinkeinon kannattavuuteen. Seurantamenetelmiä kehitetään hyödyntäen uusia kaukokartoitus- ja satelliittiseurantamenetelmiä yhteistyössä muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa.

Tutkimus

Porotutkimuksen keskeisenä teemana on tutkia porolaidunten käytön, poronhoidon ja porotaidon kytköksiä muihin elinkeinoihin ja maankäytön muotoihin. Tutkimus liittyy Luonnonvarat- ja yhteiskuntatutkimuksen yhteenliittymän ohjelmiin ja teemoihin. Tutkimuksessa painotetaan poroa ja poronhoitoa osana arktista kokonaisuutta. Yhteistyötä lisätään alueen muiden luonnonvaratutkimusta tekevien organisaatioiden kanssa.

Vesiviljely

Kalakantojen säilytys ja vahvistaminen

Vesiviljelyn keskeisempänä tehtävänä on edelleen kalastojen monimuotoisuuden turvaaminen säilytysviljelyn ja maitipankkitoiminnan sekä mädin ja istukkaiden tuotannon avulla.

Kalakantojen hoitoa ja säilytystä palveleviin istutuksiin poikasia tuottaville yrityksille tuotetaan alkuperältään tunnettujen kalakantojen mätiä ja poikasia sekä tuotetaan myös itse istukkaita mm. valtion omiin istutusvelvoitteisiin. Asiakasvaikuttavuudessa tärkeitä kriteerejä ovat tarjonnan riittävyys sekä tuotteiden laatu ja hyvä perinnöllinen tausta.

Toimintamallien kehittämisen erityiskohteena jatketaan yksilötunnistukseen ja dna-tekniikkaan perustuvien sovellusten kehittämistä viljelyssä säilytettävien arvokalakantojen perinnöllisen monimuotoisuuden ylläpitoon.

Elinkeinojen kehittämistä tukeva toiminta

Elintarvikemarkkinoita palvelevan vesiviljelyn kehitysedellytysten parantamiseksi kehitetään valintajalostuksen avulla tuottavampia ja muuttuviin markkinatarpeisiin paremmin soveltuvia kalakantoja. Jalostustyön painopistettä siirretään kirjolohesta siikaan, jonka ruokakalat tuotannon nopea kehittyminen on tärkeää elinkeinon tulevaisuudelle. Myös muiden vaalealihaisten lajien tuotannon kehittämiseen panostetaan. Jalostuksen lisäksi selvitetään myös muiden tuotantoa tehostavien ja tuotearvoa parantavien menetelmien, kuten triploidian sovellettavuutta alan mahdollisuuksien laajentamisessa.

Uudet eläinterveys- ja tuontisäädökset edellyttävät viljelylaitoksilta terveyslupia, rekistereitä ja toimintajärjestelmiä. Vesiviljely on aktiivisesti mukana kehittämässä alalle näitä uusia toimintamalleja. ja mm. luomassa bioturvallisia edellytyksiä uusien viljelylajien maahantuonnille.

Vesiviljely osallistuu aktiivisesti valtioneuvoston periaatepäätöksenä hyväksytyyn kansalliseen vesiviljelyohjelman toimeenpanoon ja sen edellyttämiin kehityshankkeisiin.

Tuotantoprosessien ja toimialan tuntemusta hyödynnetään myös muissa toimialan kotimaista ja kansainvälistä kehittymistä tukevista asiantuntijapalveluissa ja –hankkeissa. Kansainvälisten hankkeiden painopiste on Suomen kehitysyhteistyön kohdemaissa ja lähialueyhteistyössä Venäjällä.

Tuloksellisuutta parantavat toimet

Toiminnan tuloksellisuutta kehitetään edelleen mm. vähentämällä tuotantolaitosten määrää. Muutosten suunnittelussa otetaan huomioon mm. alueellisten kalatalousviranomaisien laatimat selvitykset kalanpoikasten istutustarpeista. Tiedonhallintaa ja toiminnanohjausta tehostetaan tutkimuslaitoksen uusilla ja kehitettävillä tietojärjestelmillä.

Viestintä, tietohallinto ja palvelut

Viestintä

Tutkimuslaitoksen viestintä on mukana kehittämässä ja suunnittelemassa LYNETin viestintää sekä tehostamassa yhteenliittymän nykyisiä viestintä- ja julkaisutoiminnan toimintamalleja.

RKTL:n jatkaa panostamista sähköiseen viestintään sekä sähköisiin asiointipalveluihin. Suunnittelujaksolla jatketaan intra-palvelun kehittämistä. Ulkoiset verkkosivut uudistetaan asialähtöiseksi ja monipuoliseksi sähköisen asioinnin alustaksi palvelemaan tutkimuksen, seurantojen ja tilastojen sähköisen julkaisemisen ja asioinnin tarpeita osana yhteenliittymän verkkoratkaisua.

Kohdennetun sähköisen viestinnän tehostamisessa hyödynnetään hankittua asiakkuudenhallintajärjestelmää. Tutkimuslaitos tuottaa tietoa myös esim. hallinnonalan yhteiseen hanketietokantaan Hankehaaviin, suurpeto.fi-sivustolle, MMM:n EVÄ- ja SARVI- uutiskirjeisiin, LYNET-sivustolle, suomi.fi-portaaliin ja valtiolle.fi-sivustolle.

Asiakaslehden tekemistä jatketaan ja sisältöä kehitetään palvelemaan entistä paremmin tutkimustiedon käyttäjiä. Asiakalehti, verkkopalvelu ja uutiskirjeet integroidaan asiakaslähtöiseksi kokonaisuudeksi.

Henkilöstön viestintävalmiuksien kehittämistä ja tutkimuslaitoksen viestintäprosesseja edelleen kehitetään.

Tietohallinto

Tutkimuslaitoksen tietohallintostrategia päivitetään suunnittelukauden aikana. Valtion tietohallinnon kehittämisen periaatteet sekä hallinnonalan valmisteilla oleva tietohallintostrategia otetaan huomioon tehtävissä ratkaisuissa ja suunnitelmissa. Tutkimuslaitos varautuu hankkimaan valtion IT-palvelukeskuksen palveluita ja tuotteita tarpeen ja tarjonnan mukaisesti sekä lisäämään hallinnonalan tietohallinnollista yhteistyötä. Erityisesti huomioidaan valmisteilla olevan tietohallintolain sekä 1.10.2010 voimaan astuvan tietoturva-asetuksen asettamat vaatimukset.

Tietohallinnossa jatketaan panostamista niihin tietohallinnollisiin toimintoihin, joita ei pystytä ulkoistamaan kustannustehokkaasti. Suunnittelukaudella voimavaroja keskitetään erityisesti toimintaprosessien tukemiseen ja kehittämiseen tietohallinnollisin keinoin. Toimintaa kohdennetaan erityisesti sähköisten asiointipalveluiden kehittämiseen SAdE-hankkeen loppuraportin

mukaisesti. Suunnittelukaudella jatketaan riista- ja kalahallinnon osajärjestelmien korvaamista uusilla yhtenäisillä portal-järjestelmäkokonaisuuksilla (mm. Riista-Portal). Portal-hankkeiden tavoitteena on luoda yhtenäinen verkkopohjainen modulaarinen sähköinen asiointipalvelu, johon tietojen ilmoittaminen ja raportointi tehdään yhtenäisiä sähköisiä palveluja hyödyntäen. Portal-ratkaisut mahdollistavat tutkimushallinnollisen tiedon saatavuuden ja käytettävyyden tehostamisen hakupalveluiden, meta-tiedon, paikkatiedon ja karttakäyttöliittymän avulla mm. Inspire-direktiivin asetusehdotuksen mukaisesti.

Suunnittelukaudella kehitetään ja päivitetään tietomallit, arkkitehtuuri sekä käyttöpalvelut tukemaan uusia portal-ratkaisuja. Tavoite on luoda yhtenäinen alusta, joka sisältää myös käyttäjähallinnan, karttapalvelut, mobiiliratkaisut ja yhtenäiset standardien mukaiset rajapinnat. Tällä toimintamallilla samoja tietojärjestelmäkomponentteja ja niihin liittyvää osaamista sekä laite- ja lisenssihankintoja hyödynnetään kustannustehokkaasti useissa eri sovellusratkaisuissa sekä yhteistyön tekemisessä.

Suunnittelukaudella saatetaan hajanaisen tietoverkon yhtenäistäminen ja kehittäminen loppuun hyödyntäen valtiohallinnon ohjeistusta ja hallinnonalan puitesopimusjärjestelyitä. Tavoite on turvata verkossa tapahtuvien tietoteknisten ja tietohallinnollisten toimintamallien toteuttaminen hyödyntämällä hallinnonalan ja valtion It-palvelukeskuksen yhteisiä tietoteknisiä palveluita synergiaetujen saavuttamiseksi sekä yhteistyön laajentamiseksi. Tavoitteena on kehittää tietotekninen infrastruktuuri sille tasolle, että verkkoteknologiaan perustuvia sähköisiä asiointipalveluita sekä mm. videoneuvotteluja ja ryhmätyövälineitä voidaan kehittää ja hyödyntää joustavasti ja kustannustehokkaasti hajautetussa toimintaympäristössä.

Palvelut

Palvelutehtäviin kuuluvat tutkimuslaitoksen toimitilat, virastopalvelut, talous- ja henkilöstöpalvelut, oikeudelliset palvelut, hankintatoimen tuki sekä kirjastopalvelut. Tavoitteena on palvelukyvyyn sekä tehtävien hoidon taloudellisuuden ja tuottavuuden parantaminen valtiohallinnon kehityslinjauksia noudattaen. Tavoitteen saavuttamiseksi tehtävät on mm. keskitetty ja hankittu ostopalveluna.

Ministeriön tulosohjauksen ja tutkimuslaitoksen tulosjohtamisen, suunnittelun ja raportoinnin tarvitsemaa informaatiota parannetaan mm. kustannuslaskentaa kehittämällä. Tutkimuslaitoksen sisäistä toimintaa kehitetään sisäisen asiakkuuden suuntaan ja laajentamalla sisäisen laskutuksen käyttöä.

Siirtymistä sähköiseen hallintoon jatketaan valtiohallinnon suunnitelmien mukaan. Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluja hankitaan palvelukeskukselta. Muiden tukipalvelujen siirtäminen palvelukeskuksiin toteutetaan hallinnonalan suunnitelmien mukaan. Käytetään valtiohallinnon yhteisiä järjestelmiä. Suunnitelmakauden aikana siirrytään Kieku-järjestelmän käyttöön.

Hankintatoimen tehokkuutta ja tuloksellisuutta parannetaan jatkamalla Hanselin kilpailuttamisen puitesopimuksien hyödyntämistä ja lisäämällä hankintatoimen yhteistyötä muiden LYNET-laitoksien kanssa.

Senaattikiinteistöt pysyy tutkimuslaitoksen suurimpana vuokranantajana, jonka kanssa tehtävää yhteistyötä kehitetään kumppanuuden suuntaan. Uudet vuokrasopimukset hankitaan kustannusvertailujen pohjalta.

Liitteet   Liite 1: Kehyslomake (2 sivua)
                  Liite 2: Tuottavuustoimenpiteet 2012 – 2015 (3 sivua)